

Budování aliance

Od plných kapes ničeho k rozpadu sovětského bloku

Doc. PhDr. Zdeněk Kříž, Ph. D.

Evropská iniciativa

1948/1949 – Západ i Východ vnímají danou situaci jako konflikt – studená válka.

Rozdílný přístup k redukci armád začal budit na západě podezření.

Otázka hledání bezpečnostních záruk.

22. 1. 1948 **projev Ernesta Bevina (britský sociální demokrat) v DS**, že probíhají jednání s Francií, Nizozemskem, Belgií a Lucemburskem o bezpečnostní alianci – ZEU.

Únorové události v ČSR – zvětšení obav z expanze komunismu.

Obavy z dubnových voleb v Itálii a ze zvratu směrem ke komunistické diktatuře.

Tlak SSSR na Norsko, se kterým chtěl dosáhnout podobného řešení jako s Finy v roce 1947.

Březen 1948 – vznik ZEU – problém vojenské slabosti.

Hledání spojenců za Atlantikem.

Americký izolacionismus

Problém – izolacionismus USA – nevstupovat do aliancí s neamerickými státy v době míru.

Americká veřejnost věří v OSN jako receptu na zajištění míru a bezpečnosti.

Založení ZEU dalo USA signál o opravdovém zájmu evropských zemí bránit se a proto je Truman podpořil.

Březen 1948 – zahájení tajných jednání ve Washingtonu (USA, Kanada a VB). Francie nepřiznána pro velký vliv komunistů ve vládě.

Vojenské kruhy USA mají zájem na zapojení Švédska, Norska, Dánska, Irska, Itálie a Portugalska.

USA připraveny díky politice SSSR k radikálnímu obratu vlastní politiky.

Vandenbergova rezoluce č. 231 – 64 ku 4 pro. 11. 6. 1948.

Blokáda Berlína

Postup formování NATO urychlilo zahájení blokády Berlína 24. června 1948 – pokus vytlačit západní mocnosti z města – letecký most západu.

Problém charakter budoucí aliance – evropské země by uvítaly vstup USA a Kanady do ZEU.

Dle USA je nutná nová organizace, která se bude více odvolávat na Chartu OSN.

USA nesouhlasily s formulací článku 5. bruselské smlouvy – závazek k vojenské pomoci.

Jednání o textu oficiálně zahájena v prosinci 1948.

Kompromisní znění dokumentu – spory o článku 5 a 6.

USA nechtěly garantovat koloniálním mocnostem jejich kolonie a zámořská území, protože prosazovaly dekolonizaci.

USA prosazovaly přizvání Norska a Portugalska. Francie chtěla Itálii.

Podpis Washingtonské smlouvy

Kompromis – plus navíc pozvání Islandu a Dánska.

Duben 1949 – podpis smlouvy.

Vznik NATO - dvanáct států (Belgie, Dánsko, Francie, Kanada, Nizozemsko, Island, Itálie, Norsko, Lucembursko, Portugalsko, Velká Británie a Spojené státy) potvrdilo v ustanovující Washingtonské smlouvě svůj vstup do Aliance.

H. Truman: *„Je to jednoduchý dokument, ale kdyby existoval v roce 1914 a v roce 1939 a kdyby jej tehdy podporovaly státy, jež jsou dnes zde zastoupeny, věřím, že by zabránil aktům agrese, které vedly ke dvěma světovým válkám.“*

Těžký boj o ratifikaci v Itálii. Komunisté se činili. Itálie ale smlouvu schválila v srpnu 1949.

Po vzniku NATO je nadále pro západ typická vojenská slabost.

Pozici západu oslabil i ztráta jaderného monopolu roku 1949.

Washingtonská smlouva I.

Preambule: společné hodnoty, demokracie, svoboda jednotlivce, právní řád.

ČLÁNEK

1

Smluvní strany se zavazují, jak je uvedeno v Chartě OSN, urovnávat veškeré mezinárodní spory, v nichž mohou být účastny, mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost, a zdržet se ve svých mezinárodních vztazích hrozby silou nebo použití síly jakýmkoli způsobem neslučitelným s cíli OSN

ČLÁNEK

2

Smluvní strany budou přispívat k dalšímu rozvoji mírových a přátelských mezinárodních vztahů posilováním svých svobodných institucí, usilováním o lepší porozumění zásadám, na nichž jsou tyto instituce založeny, a vytvářením podmínek pro stabilitu a blahobyt. Budou usilovat o vyloučení z konfliktu ze své mezinárodní hospodářské politiky a budou podporovat hospodářskou spolupráci mezi všemi smluvními stranami jednotlivě nebo společně.

ČLÁNEK 3

Aby bylo co nejúčinněji dosaženo cílů této smlouvy, budou smluvní strany jednotlivě i společně stálou a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.

ČLÁNEK 4

Smluvní strany budou společně konzultovat vždy, když podle názoru kterékoli z nich bude ohrožena územní celistvost, politická nezávislost nebo bezpečnost kterékoli smluvní strany.

Washingtonská smlouva II.

ČLÁNEK 5

Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněna v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

ČLÁNEK 6

Pro účely článku 5 se za ozbrojený útok na jednu nebo více smluvních stran pokládá ozbrojený útok

- na území kterékoli smluvní strany v Evropě nebo Severní Americe, na Alžírské departamenty Francie, na území Turecka nebo na ostrovy pod jurisdikcí kterékoli smluvní strany v severoatlantickém prostoru severně od 37° obratníku Raka;
- na ozbrojené síly, lodě či letadla kterékoli smluvní strany, jež se nacházejí na těchto územích nebo nad nimi nebo na kterémkoli jiném území v Evropě, kde byla umístěna okupační vojska kterékoli smluvní strany v den vstupu této smlouvy v platnost, nebo ve Středozemním moři, nebo v severoatlantickém prostoru jižně od 37° obratníku Raka.

Washingtonská smlouva III.

ČLÁNEK 9

Smluvní strany tímto zřizují Radu, v níž bude každá z nich zastoupena, aby projednávala věci týkající se plnění této smlouvy. Rada bude organizována tak, aby se mohla kdykoli pohotově sejít. Rada zřídí takové pomocné orgány, jaké mohou být potřebné, zejména ihned zřídí výbor pro obranu, který bude doporučovat opatření... .

ČLÁNEK 10

Smluvní strany mohou na základě jednomyslného souhlasu vyzvat kterýkoli jiný evropský stát, který je schopen napomáhat rozvoji zásad této smlouvy a přispět k bezpečnosti severoatlantického prostoru, aby přistoupil k této smlouvě. Každý takový smluvní stát se může stát smluvní stranou tím, že uloží u vlády Spojených států amerických svoji listinu o přistoupení. Vláda Spojených států amerických vyrozumí každou ze smluvních stran o uložení každé takové listiny o přistoupení.

Vojensko-strategická situace roku 1949

Ve druhé polovině 1949 – SSSR - 6 mil. vojáků, pozemní vojsko je moderně vyzbrojeno.

V létě 1949 se z krize dostává i sovětské letectvo.

Do výzbroje přichází Mig-15. 1950 – masově rozšířený stroj. Pokračuje výstavba strategického letectva na bázi Tu – 4 (nelicenční kopie B-29)

1949 – první sovětský jaderný pokus, značné omezení odstrašujícího potenciálu USA.

Velký podíl sovětské rozvědky, které se podařilo získat v USA mnoho informací. Někteří špióni byli dopadeni a popraveni (Rosenbergovi), většina nikoli.

Otázka času, kdy SSSR dožene USA ve strategických zbraních a jejich nosičích.

Dokončeno budování satelitního (spojeneckého) systému.

Smlouvy o vzájemné pomoci mezi státy sovětského bloku. První 1943 – ČSR a SSSR.

Východoevropské armády jsou zcela podřízeny SSSR, jsou budovány dle sovětského vzoru a v některých slouží desítky sovětských generálů.

V Polsku bylo v roce 1950 z 56 generálů 40 sovětských. V ostatních armádách působí sovětsí poradci.

(c) David Lednicer www.airliners.net

Americká snaha o vyzbrojení

Bez účasti USA je eliminace vojenského potenciálu SSSR nemyslitelná. Vědí to i Američané a jsou ochotni nést náklady.

Zákona **Mutual Defense Assistance Act** - US pomoc více než 1 mld. dolarů členům NATO – spory v USA.

Boj skončil jakmile 23. září 1949 prezident USA vyhlásil, že SSSR odzkoušel JZ (Kurčatov, Berija).

Dohodnuto, že pomoc půjde v podobě financí a strategických surovin, vojenského materiálu a expertní pomoci. Pomoc dostalo i Řecko, Turecko, Irán, Jižní Korea a Filipíny, přestože nebyli v NATO. 6. 10. 1949 zákon vstoupil v platnost.

Organizační struktura NATO – v září 1949 je zřízena Rada NATO (čl. 9) a další orgány. Politická struktura Aliance vzniká relativně rychle.

Velké problémy při budování vojenské struktury. Neschopnost se dohodnout.

Opět pomohl „strýček Joe“ – vypuknutí Korejské války.

Členské státy se zavázaly do konce srpna předložit plány rozvoje armád – učinily. **Kompromis mezi potřebami a disponibilními zdroji.**

USA navýšily svoji přítomnost v Německu ze dvou divizí na šest. Evropské země postupují v budování armád.

50. léta a NATO – budování struktur

Korejská válka – obavy na Západě, že jde o generálku války v Evropě.

Září 1950 - diskuse o problému, jak bránit území členských zemí NATO před podobnou agresí, jaká v té době probíhala v Koreji.

Přijata vojenská doktrína takzvané strategie předsunuté obrany (forward strategy) pro území Evropy.

Prosinec 1950 - Generál Eisenhower jmenován prvním vrchním velitelem spojeneckých vojsk v Evropě (SACEUR).

Duben 1951 - Zahájení operační činnosti Vrchního velení evropských spojeneckých sil v Evropě (Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE) ve francouzském Roquencourt. Po vystoupení Francie z integrované vojenské struktury NATO bylo velitelství přemístěno do Casteau u Mons v Belgii.

Senát amerického Kongresu odsouhlasil poskytnutí první americké jednotky pro potřeby NATO.

Eisenhoverovy představy a realita

Jednání v září 1950 – závěr o vybudování integrovaných ozbrojených sil NATO.

Vytvořena první vojenská funkce NATO – Hlavní velitel NATO v Evropě – SACEUR (Supreme Allied Commander Europe) – Eisenhower (všeobecné přesvědčení že do 3 měsíců je NATO ve válce) Ten stojí v čele SHAPE (Supreme Headquarters Allied Power Europe)

Eisenhower se snaží povzbudit evropské státy k budování armád. USA slíbily vydat v následujících čtyř letech 25 mld. USD na obranu Evropy, ale chtěly evropskou spoluúčasť.

E věří, že když do roku 1952 dostane 42 divizí, má šanci ZE proti SSSR ubránit.

Pokračuje vyčleňování sil pro SHAPE. Počátkem léta 1951 má 15 divizí.

Proti nim stojí v první sledu na 50 divizí SSSR a jeho spojenců.

Pokračuje budování velitelské struktury Aliance. První verze byla realizována do roku 1952. V roce 1951 je zřízena Akademie NATO v Paříži.

E střídá gen. Ridgway, který se vrací z Koreje roku 1952. V témže roce – zasedání Rady NATO v Lisabonu.

Změna organizační struktury, zřízení stálého sídla Aliance v Paříži. Zřízena funkce gen. tajemníka – lord Hastings L. Isamy.

Organizační struktura přetrvala v zásadě donek (zvláštní přednáška)

Integrované síly I.

V USA po 2. světové válce panuje určité opojení JZ a strategického letectva – hlavní složky financované tehdy ještě omezenými zdroji – strategie odstrašující síly.

Slabina – malá možnost manévru a čistě defenzivní reaktivní přístup. Když protivník zaútočí, použijeme jaderné zbraně.

Duben 1950 – NSC předkládá dokument NSC-68. Změna americké strategie – všesložkový přístup. Větší důraz na konvenční zbraně zatěžuje rozpočet USA, obsahuje morální rozměr – obrana proti těm, kdo ohrožují americké principy. Vliv na změnu strategie – válka v Koreji.

USA k diskusím o problému alianční strategie přistupují takto: 1. USA provedou hlavní strategický úder, 2. USA zabezpečí operace na moři a 3. evropské země postaví jádro pozemního vojska.

Americké zásady byly přijaty NAC v lednu 1950 – strategie „štitu a meče“

V květnu 1950 – jednání NAC – vytvoření integrovaných a vyvážených o.s. NATO – konec jednostranného spoléhání se na JZ.

Vypracovány krátkodobé (jak ustupovat bez stanovení line – 12 div NATO, 50 SSSR), střednědobé (jak ustupovat na Rýn) a dlouhodobé plány (mít 80. divizí, ubránit SRN – cíl pro 10 – 12 let)

Integrované síly II.

Francie má problém s plány předpokládajícími ústup, protože má obavy, že by nebylo koho osvobodovat.

Jedinou cestou bylo urychlené vyzbrojení ZE, **rozpor vojenské potřeby – disponibilní zdroje**.

Začínají se rozvíjet plány na strategii předsunuté obrany.

1952 – vstup Řecka a Turecka - značné navýšení početních stavů armád NATO (cirka 25 divizí, sice na špatném směru, ale lepší než nic)

Výrazné posílení štítu, geografický posun těžiště NATO.

Strategie předsunuté obrany a hromadné odvety přijata v prosinci 1952 (MC 141)

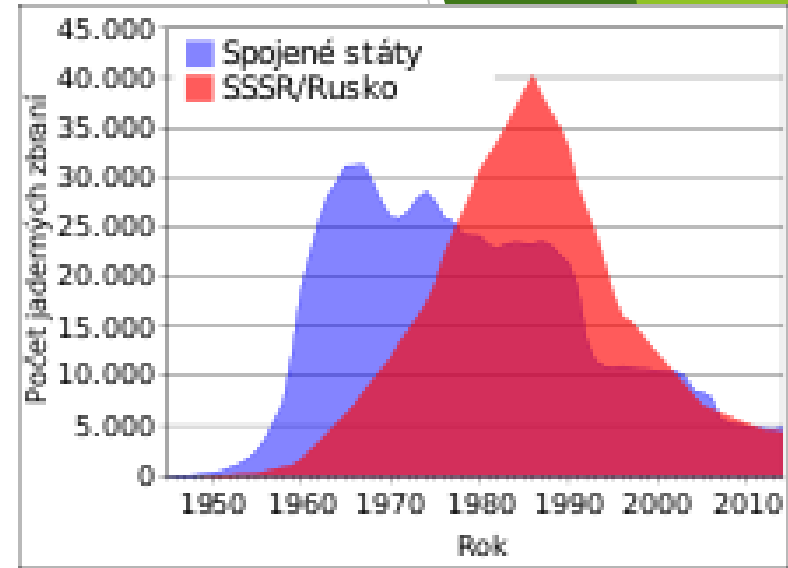
Posílení štítu vedlo k akcentu na síly meče - JZ.

1952 – mezi jaderné mocnosti vstupuje VB.

Vojenský poměr sil a geografické poměry pro jadernou jsou příznivé pro NATO - SSSR je snadno dosažitelný strategickým letectvem USA, PVO USA je ale pro SL SSSR velký problém a USA jsou relativně bezpečné (na rozdíl od ZE).

V konvenční válce v Evropě má výhodu SSSR. Snazší možnost nasadit zálohy.

Vývoj počtu jaderných hlavic

Cíle amerických jaderných útoků v případě války

50. léta a NATO – první rozšiřování

Cesta Turecka a Řecka do NATO – složitý problém.

Srpen 1950 - o vstup do NATO požádaly Turecko a Řecko.

V souladu s americkými zájmy a Trumanovou politikou zadržování komunismu.

Problém: autoritativní vojenské režimy – rozpor s hodnotami, ke kterým se NATO hlásí. Kritika zleva.

Strategické zájmy dostaly přednost – posílení jižního křídla.

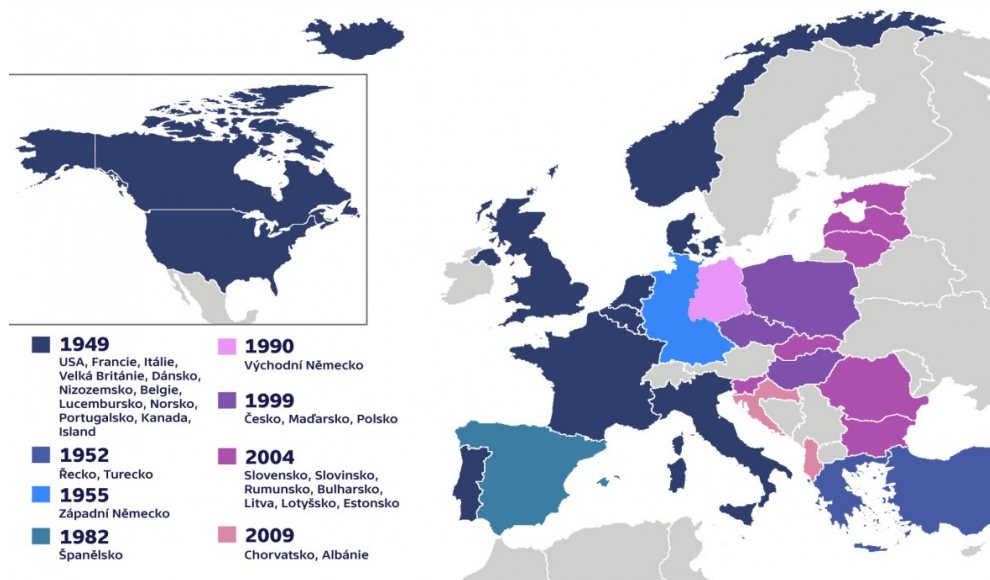
15.-20. září 1951 - po zasedání Rady NATO v Ottawě bylo ke vstupu do Aliance pozváno Turecko a Řecko.

Francie, Velká Británie a USA vyjádřily svoji podporu začlenění SRN do evropského obranného společenství (European Defence Community).

Otevřena otázka budoucnosti SRN, která vznikla v roce 1949.

Bez zapojení SRN je věrohodná obrana Evropy nemožná – převládající názor.

Členské státy NATO podle let, kdy se staly členy

50. léta a NATO – zapojení SRN

Po ztroskotání EOS byl v rámci Pařížských jednání z října 1954 připraven vstup SRN do NATO.

1954 – změna Základního zákona umožňujícího budování ozbrojených sí.

Realizováno v roce 1955, od roku 1956 existence Bundeswehru.

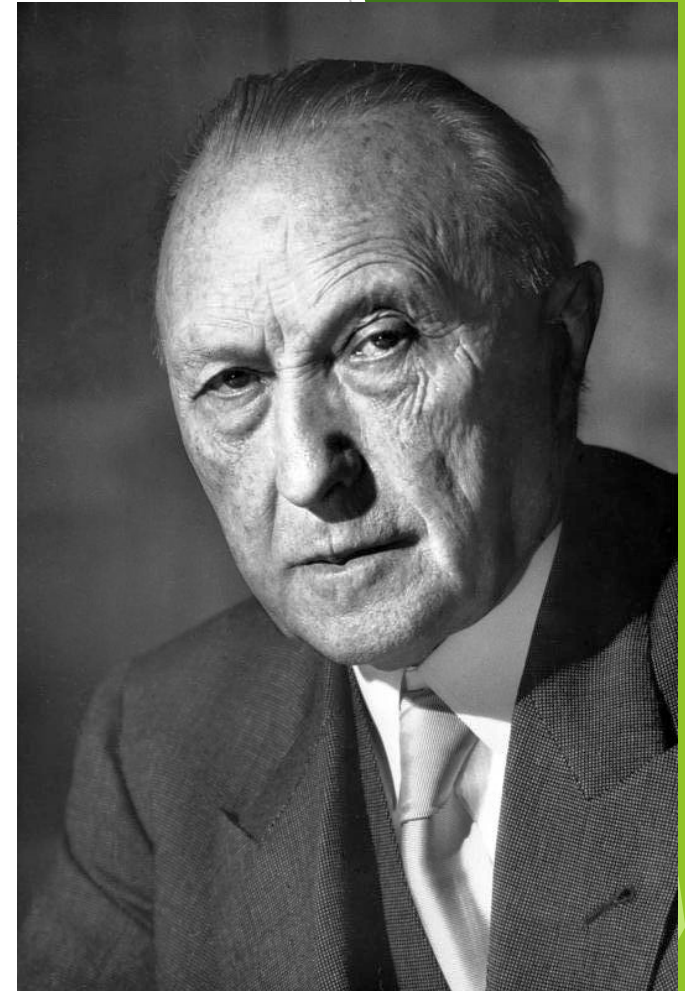
Zavedena všeobecná branná povinnost. **BW – parlamentní vojsko.**

Vstupem SRN do NATO byla završena Adenaurova politika zapojování SRN do západních bezpečnostních struktur.

Tvrdá opozice v rámci německé levice, komunistické i sociálně demokratické

Konec nadějí Moskvy na vytvoření neutrálního Německa ve střední Evropě.

Reakce východu – založení Varšavské smlouvy roku 1955 – oficiální zdůvodnění.

Debaty o podobě příspěvku SRN

US vrchní velitel NATO – **Lauris Norad** otevřel roku 1957 otázku možného vyzbrojení **SRN JZ na taktické úrovni**.

Z vojenského hlediska logický krok (eliminace sovětské konvenční převahy) – politicky velmi výbušný.

SSSR kontroval roku 1957 Rapackého plánem (PLR), dle kterého by v Polsku, ČSR, NDR a SRN nesměly být rozmístěné jaderné zbraně – **Západ odmítl s poukazem na konvenční převahu Východu**.

Kancléř Adenauer a MO Josef Strauss – pro tento krok, kombinovaný s dialogem s Východem.

Pokroková veřejnost spustila kampaň proti této politice (např. Göttingenský manifest 18 vědců). SPD proti, navíc pro zákaz rozmístění těchto zbraní na území SRN.

Březen 1958 – hlasování Spolkového sněmu – po bouřlivé debatě prošla rezoluce CDU/CSU s tezí „vyzbrojit BW nejmodernějšími zbraněmi, pokud by to bylo politicky a strategicky nutné“.

SSSR se definitivně zavřelo okno do Evropy.

První rozepře

Napětí ve vztazích s USA a Francie – problém francouzské snahy udržet koloniální impérium.

USA – tlak na dekolonizaci.

Francie obviňuje USA, že mohly udělat více pro zabránění francouzské porážky v Indochíně, přestože USA nesly 80% nákladů.

Angažmá USA – obava z dopadu teorie domina.

Francie kritizuje americký tlak na dekolonizaci a **velká roztržka přichází v roce 1956 v souvislosti se suezskou krizí (týká se i VB).**

Od roku 1955 proniká SSSR do arabských zemí. Slíbil zbrojní pomoc tamním vojensko-nacionalistickým diktaturám.

Od roku 1953 vládne v Egyptě vojenská diktatura Muhammada Nagíba, **toho v roce 1956 dalším převratem střídá Násir.**

Suezská krize

Tlak na urychlení britského stahování z Egypta, do léta 1956.

Vyostření postoje k Izraeli (blokádá Akabského zálivu – válečný akt, ostřelování a podpora ozbrojenců).

Poté co USA nejsou ochotny dodávat zbraně se Egypt obrací na SSSR.

Až do května 1956 dostává Egypt zbraně také z Francie.

1956 – znárodnění průplavu, izraelsko-francoouzsko-britská invaze.

Tvrdá kritika USA. SSSR vyhrožuje JZ.

USA uvedly SL do stavu bojové pohotovosti a vydaly jadernou municí. Politicky nepodpořily spojenecké požadavky v Egyptě.

USA obviňovány z toho, že nedostatečně podpořily evropské spojence.

Krize odstartovala debatu o alianční strategii.

Francie - přispěla k budování nezávislých jaderných sil a nepřímo podpořila vystoupení Francie z vojenských struktur NATO.

The Suez Crisis (1956) Map and chronologic overview

- 1 Oct. 29 Israeli paratroops dropped east of town of Suez
- 2 Oct. 30 More paratroops dropped east of Mitla Pass, troops begin crossing the border at Qussaima
- 3 Oct. 31 British bombs dropped on Cairo and Cairo International Airport
- 4 Nov. 2 Israeli paratroops land near Al-Tor, in the south-west Sinai
- 5 Nov. 5 British paratroops land west of Port Said French paratroops land south of Port Said Israelis capture Sharm al-Shaikh to lift blockade of Gulf of Aqaba
- 6 Nov. 6 Anglo-French invasion force bombardment and landings
- 7 Nov. 7 Anglo-French occupy most of Suez Canal zone as far as Ismailia, when UN orders a halt
- 8 Nov. 21 First UN troops land at Port Said
- 9 Nov. 23 British and French forces withdraw
- 10 Dec. 22 Withdrawal completed at midnight
- 11 March '57 Israeli withdrawal completed in March

Druhá berlínská krize

NATO obstálo v testu soudržnosti na počátku 60. let – Berlínská krize (1961).

Podpořilo tvrdý postoj vůči SSSR, čímž se Sověti smířili s vybudování zdi ve východním Berlíně, aniž by byl západ vytlačen z Berlína západního.

USA navýšily počet vojáků v E. na 434 000.

Chruščov požadoval změnu statusu Berlína – musel se spokojit s postavením Berlínské zdi.

Kenneddy to považoval za přijatelné řešení pro Západ.

Nutné pro přežití NDR (hlasování nohama).

Otevřené přiznání neschopnosti společností budovaných na důsledné aplikaci marxismu konkurovat svobodné společnosti.

Karibská krize

1962 – karibská krize, mnohem nebezpečnější než berlínská.

Jaro 1962 – zpracován plán operace Anadyr, realizace od léta 1962.

Rozmístění raket středního doletu a ochranných vojsk na Kubě. 24 R-12-SS-4 a 16 R-14-SS-5 (rakety středního doletu).

Celkem 40 000 sovětských vojáků plus celkem 75 jaderných prostředků středního a krátkého doletu (Luna-Frog).

SSSR otevřeně popíral svoji vojenskou přítomnost.

Zcela zásadní změna strategické situace – SSSR má možnost přímo ohrozit USA.

Odstrašuje USA od spuštění mechanismu hromadné odvety.

Ohrožuje kredibilitu NATO spoléhající se na jadernou odvetu!

Kennedy 22. 10. 1962 oznamuje světu tuto novinu.

Vyhlašuje karanténu - blokádu dovozu zbraní na Kubu, svět na pokraji jaderné války.

Území v dosahu sovětských raket R12 z Kuby

Dopady karibské krize na NATO

Američtí spojenci v NATO podporují přístup USA, cítí se ale mimo hru, protože USA separátně jednají se SSSR.

Kennedy užíval neformálních kanálů, které se vybuďovaly v době Berlínské krize ke komunikaci se Sověty – záznamy jednání jsou v USA dosud utajované..

Chruščov pod americkým tlakem ustoupil.

Požadoval ale stáhnout rakety Jupiter z Turecka, rozmístěné v roce 1957 na základě rozhodnutí Rady NATO - USA souhlasí.

Jupitery byly tak jako tak nahrazovány Polarisy (ponorky)

Zasedání NAC v prosinci 1962 – schvaluje americký postup.

V lednu 1963 NATO nahrazuje systémy Jupiter ponorkami se systémy Polaris dislokovanými ve Středomoří.

Pro evropské spojence krize otevřela otázku, jak zabránit „bilateralizaci“ bezpečnostních otázek v době krize.

Zkušenosti krize napomohly formulování politiky „détente“.

Změna strategické koncepce v USA

V USA se po nástupu Kennedyho mění strategická koncepce – nemohlo zůstat bez vlivu i na NATO.

Strategie hromadné odvety – neodpovídá poměru sil!

Kennedy kritizoval hromadnou odvetu a vyčítal jí jednostrannost, reaktivnost a v zásadě i nemorálnost (podobně jako Reagan počátkem 80. let)

Nebyla také schopna reagovat na komunistickou infiltraci do třetího světa.

Na návrh McNamary (tvůrce koncepce) byla v lednu 1962 v USA přijata „strategie pružné reakce“.

Změna strategického uvažování USA – otevření otázky změny strategické koncepce v NATO.

Obavy evropských států z pokračování amerických bezpečnostních garancí: **nechtějí se jich USA zbavit?**

Pružná reakce - zásady

Pružná reakce měla ve výběru způsobu zohledňovat zájmy USA a vývoj krize – ne pouze hromadná odvěta.

Koncepce eskalačních stupňů. Armáda USA má být schopna vést dvě a půl války. (Evropa, Dálný východ plus půlka)

Všeobecná jaderná válka neměla být základní formou konfliktu (problematické vzhledem k plánům SSSR a sovětské koncepci formulované Vasilijem Sokolovem, která se všeobecným jaderným konfliktem přímo počítala).

Na jednání NAC v Oslu v květnu 1961 se USA zavázaly, že nesníží počet svých vojáků v Evropě ale požadovaly po ev. členech navýšení vlastních konvenčních kapacit.

Evropské země nebyly nadšené, ale SSSR Americe pomohl svojí politikou kolem Berlína.

Navýšení sil o 80 000 vojáků (USA, SRN, Francie a VB), schváleno ještě roku 1961 na zasedání NAC v Paříži – být schopen čelit konvenčnímu útoku konvenčně.

Zůstává problém (neexistence) jaderných prostředků NATO.

Autonomní tendence ve Francii

Květen 1962 – jednání v Aténách, výstavba jaderných sil Aliance, rozpory mezi členskými státy.

Závěry: USA podřídí pod NATO pět ponorek s raketami Polaris, evropské země se budou podílet na rozhodování o použití těchto zbraní, poslední slovo má ale vlastních, tj. USA a vrchní velitel - prezident.

Červen 1962 – vyhlášení Francie, že se zaměří na vybudování vlastní jaderné síly a vybuduje komplexní strategickou triádu.

Vrchní velitel NATO, gen. Norstadt reagoval demisí.

Německo tlačí na posílení prvků předsunuté obrany ve strategii NATO.

Na základě rozboru Karibské krize došel McNamara k závěru, že jaderné zbraně se staly štítem.

Existence JZ brání vypuknutí války.

Vystoupení Francie z vojenských struktur

Prosinec 1962 – jednání VB a USA v Nassau. VB získala pro ponorky rakety Polaris, jaderné hlavice si ale musí obstarat sama. VB tím disponuje nejúčinnějším prvkem třídy.

Na jednání v Ottawě v květnu 1963 – dohoda o vytvoření mezispojeneckých jaderných sil – tři ponorky USA a britské a francouzské strategické letectvo, nebo letectvo dalších států, kterým USA dodají JZ.

Dohoda likvidována politikou Francie, která buduje nezávislé jaderné síly a roku 1966 vystupuje z vojenských struktur NATO (zvláštní přednáška).

V NATO se po 60. léta vede diskuse o přijetí americké strategie pružné reakce (Francie ji spíše odmítala)

V prosinci 1966 se NATO rozhodlo zpracovat analýzu politické situace s důrazem na: vztahy Západ – Východ, vztahy mezi členy Aliance, obecné problémy obranné politiky a vztahy NATO – ostatní státy.

Karibská a berlínská krize ukázaly nutnost institucionalizace détente.

Vývoj ve zbrojení a zejména navyšování strategického potenciálu SSSR – oslabení odstrašujícího potenciálu USA.

Západ v zásadě (kromě pokrokové inteligence) nemá iluze o charakteru SSSR a jeho důvěryhodnosti, nicméně se nebrání jednáním.

Détent podporuje i SSSR – věří, že bude snazší šířit sovětský vliv.

Harmelova zpráva

Pozici Západu roku 1967 shrnuje Harmelova zpráva.

1. Expanze komunistů v Evropě zastavena, i sovětský blok není monolitem (Maďarsko 1956, Albánie, Rumunsko)
2. Moc Evropy vzrostla, i když nedosahuje moci USA.
3. Možnost vojenské konfrontace se SSSR existuje, ale Západ si může dovést usilovat o uvolnění se SSSR (z pozice síly – p. Z. K.) NATO je nutné využít ve prospěch détente.
4. Členské státy mají usilovat o uvolnění vztahů se SSSR ale zároveň neohrožovat soudržnost NATO.

Důsledek

Výbor pro obranné plánování přijímá **novou strategickou koncepci "pružné reakce"**. Rozhodnuto o vytvoření Stálých námořních sil v Atlantiku (Standing Naval Force Atlantic - STANAVFORLANT).

NAC se vyslovila pro vznik nové doktríny takzvané pružné reakce (flexible response).

16. ledna 1968 - Na zasedání Vojenského výboru vydána směrnice MC 14/3 o strategické koncepci pružné reakce.

Literatura

- ▶ Fidler, J. - Mareš, P.: Dějiny NATO. Praha 1997.
- ▶ Roberts, J. M. (2004). Dvacáté století. Dějiny světa od roku 1901 do současnosti. Beta-Dobrovský: Praha-Plzeň.
- ▶ Luňák, P. (ed): Plánování nemyslitelného. Praha 2007.
- ▶ Mastny, V.: Learning from the Enemy. NATO as a model for the Warsaw Pact. Zürich Beiträge zur Sicherheitspolitik und Konfliktforschung, Nr. 58. Zürich 2001.
- ▶ http://www.natoaktual.cz/na_historie.asp?y=na_summit/historienato.htm